

A Bessenyei-idézettel illusztrált gondolatokra nem lehet ellenvetést, legfeljebb néhány kiegészítő megjegyzést tenni. A gondolatok elközlítése valóban megbocsájthatatlan bűn minden szempontból, tehát a bibliográfiai hivatkozás szempontjából is. Mert mi a bibliográfiai hivatkozás lényege? Bemutatni valamely tárgyra vonatkozó gondolatok fejlődéstörténetét addig az időpontig, amikor a szerző a maga gondolataival "belépett" ebbe a történetbe. A bibliográfiai hivatkozásnak az a célja, hogy végigvezessen egy probléma kialakulásának fejlődési útján, hogy összegyűjtsön a problémára vonatkozó minden lényeges gondolatot, hogy megteremtse a probléma vonzókörében élő gondolkodók szellemi közösségét, - s ebbe bekapcsolja mindazokat, akik most és majdan a probléma iránt érdeklődnek. Ilyen felelősségteljes funkciót valóban nem szabad felelőtlenül kezelni. S ebben minden bizonnyal mindenki egyetért.

Dr. Györe Pál

x - x - x

#### AZ OMK KÖLCÖNÖZÉSEINEK PERESITÉSE.

Könyvtárunk kölcsönzési tevékenysége 1949. után jelentős mértékben megnőtt. Jellemző e növekedésre az a tény, hogy míg ezekben az években az olvasóforgalom háromszorosára növekedett, a kölcsönzőforgalom az eredetinek tizenegyszeresére duzzadt. Ez a nagyarányú fejlődés abból adódott, hogy a könyvtár nem rendelkezett részletes kölcsönzési szabályokkal, bizonyos jóindulatu liberalizmus jellemezte a kölcsönzési tevékenységét, hiszen a kölcsönzési alapelvek tisztázása ebben az időben még nem történt meg. Változás történt ezen a téren 1953. végén, amikor a könyvtár elkészítette új kölcsönzési szabályzatát, és ennek nyomán arra törekedett, hogy a korábbi évek összes kölcsönzési ügyeit rendezze.

Mindenekelőtt arra törekedett a könyvtár, hogy a kölcsönadott és vissza nem szolgáltatott állományegységet folyamatosan, naponként reklamálja. Ez a törekvése azonban hosszabb időn át létszámihiány miatt nem valósulhatott meg. 1953. után a Kölcsönzési Csoport csak két egésznapos és egy

félnapos dolgozóval működött. Ez a kis csoport igen nagy forgalmat bonyolított le, ugyanis 1953-ban 22196 esetben összesen 59873 állományegységet bocsátott az olvasók rendelkezésére, illetve kölcsönzés után vett vissza az olvasóktól. Emellett ugyanez a csoport végezte a kölcsönzéssel kapcsolatos adminisztrációs tevékenységet, pl. a nagyszámu vidéki /levelező/ kölcsönzést is. 1954-ben a csoport létszáma három egésznapos dolgozóra növekedett. A folyamatos munkák ellátása azonban még igysem tette lehetővé a kölcsönadott állományegységek kurrens reklamálását. Ujabb létszámnövekedés folytán csak 1956. nyarán kezdte meg a csoport a kintlevőségek kurrens reklamálását, erre a csoport elsősorban a nyári zárvatartást használta fel. A reklamálások kiküldése nagy gonddal és körültekintéssel történt. Számba vette a csoport a tartozásokat, a nyilvántartásokat egyeztette a raktárral, valamint a leltárnaplóval és a törzskatalógussal. E munkának az volt a célja, hogy megállapítsák, a tartozás fennáll-e valóban. A sürgető levelek kiküldése a kölcsönvevőkhöz, illetve a jótálló intézményekhez csak ezután kezdődött meg. A munka meggyorsítása érdekében többféle "tipuslevelet" készített a könyvtár, melyekben a peres eljárást helyezte kilátásba arra az esetre, ha a kölcsönvevő a kölcsönvett szakirodalmat vissza nem hozná.

A könyvtárnak ezt a szépen alakuló tevékenységét az ellenforradalom kettétörte. Az ellenforradalmat követően december elején a csoport megkezdte a kintlevőségek reklamálását, ez a tevékenység azonban csak a kurrens anyagra szorítkozott. December végén megindult ismét a kölcsönzés, és néhány hónap elteltével főleg március hónap vége felé már nyilvánvalóvá vált, hogy a kölcsönzők meghatározott rétege elhagyta az országot anélkül, hogy a könyvtártól kölcsönvett szakirodalmat visszahozta volna.

Mintegy 200-ra volt tehető az ilyen esetek száma.

A könyvtár helyesen nem helyezkedett arra az álláspont-ra, hogy az ilyen természetű kölcsönzéseket háborús cselekedetek folytán bekövetkezetteknek nyilvánítsa és ezeket a tételeket nyilvántartásából egyszerűen törölje. Abból a feltevésből indult ki, hogy a sok esetben nagyértékű könyv vagy folyóiratanyag az országban maradt, tehát mindent el kell követni annak visszaszerzésére. Megindult a küzdelem az anyag visszaszerzése érdekében. Levelek százait küldtük ki az eltávoztak itthon maradt hozzátartozóihoz, volt lakásadójukhoz, munkahelyükhöz, jótállójukhoz stb. Számos esetben a hozzátartozók és a külföldre távoztak csak többszöri levélváltás után tudták megtalálni a kölcsönvett folyóirat vagy könyv lelőhelyét.

Fontos változás következett be ebben a munkában, amikor a kölcsönzési ügyek intézésére és a peresítésre előkészített esetek vitelére a könyvtár vezetősége jogtanácsost szerződtetett. Az ügyvédi felszólítások határozott hangja és a peresítés kilátásba helyezése nyomán nagyon sok állományegység viszonylag rövid idő alatt visszaérkezett a

könyvtárba. A Kölcsönzési Csoport időközben előkészítette peresítésre régi keletkezésű kölcsönzési ügyeit is. Hosszas előkészítő, ellenőrző majd reklamáló munka után került sor ezekben a régi esetekben is az ügyvédi felszólítás kibocsátására.

Az ügyvédi felszólítások határidejének lejártakor kb. 550 kölcsönzési eset megérett a peresítésre. Az esetek közül nem egy 1949-es kölcsönzésből eredt. A Kölcsönzési Csoport a jogtanácsossal karöltve nem egy esetben valóságos nyomozó munkát végzett annak megállapítására, hogy a sok esetben többéves kölcsönzési eset kölcsönvevője vagy jótárlója lakcímét megtudhassa. Az eltelt évek alatt ugyanis nem egy kölcsönvevő többször változtatott lakhelyet és munkahelyet. Számtalan esetben 10, 15, sőt volt eset, amikor 20 levelet kellett kibocsátani e kérdések tisztázására. Ez a szívós és körültekintő munka zömében végül is igen jó eredménnyel járt. Ezt bizonyítja az alábbi kimutatás:

|                                                                    |              |
|--------------------------------------------------------------------|--------------|
| 77 állományegység értékének peresítése nyomán befolyt összeg ..... | 23.698.-- Ft |
|--------------------------------------------------------------------|--------------|

|                                                                                            |              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 35 állományegység esetében a bíróság a végrehajtási idézést kikézbcsitette, ezek értéke .. | 33.619.-- Ft |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|

|                                                                       |             |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------|
| 1958 novemberében elintézés alatt álló 15 állományegység értéke ..... | 8.010.-- Ft |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------|

|                                                                                                 |              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 72 kölcsönadott, elvesztett állományegység pótlásaként a könyvtárnak adott könyvek értéke ..... | 10.416.-- Ft |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|

|                                                                                                         |              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| A sürgető tevékenység eredményeként az olvasók 220 állományegységet hoztak vissza, melynek értéke ..... | 31.103.-- Ft |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|

|                                                                                                                    |               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Összesen tehát 419 állományegység esetében a könyvtár kölcsönzési csoportja értéket szerzett vissza a könyvtárnak. | 106.846.-- Ft |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|

Hangsúlyoznunk kell, hogy a 419 állományegység esetében nem a szokványos reklamálásokról volt szó, hanem e munka megindulásakor ezek a kölcsönzések szinte "reménytelen" eseteknek látszottak.

A felsorolt tételeken kívül természetesen voltak olyan kölcsönzések is, amelyek esetében a könyvtár nem folytatta le a "nehéz utat". Voltak ugyanis olyan kölcsönadott állományegységek, amelyek leltári értéke 5-15 Ft között mozgott, ráadásul a kölcsönvevő eltűnt, a jótálló közület időközben megszűnt, az állományegység visszaszerzéséért folytatott harc egyrészt reménytelennek látszott, másrészt pedig az érték csekély volta miatt költségesebb lett volna a bizonytalan peresítés, mint amennyit az állományegység megért. Ilyen esetekben a Kölcsönzési Csoport az adott állományegységnek a leltárból való törlését írásban javasolta.

Nehéz volt a megtett ut, de a fáradságot mindenképpen megérte. A könyvtár e munkája eredményeként igen sok értékes állományegység került vissza a raktárakbam

Kardos Jenő

- x - x - x -